ZAIQ

Verantwoord AI en de overheid

De AI Act: Wat betekent dit voor jouw organisatie?

Haykush Hakobyan

SEP – 15 en 24 september 2026

1

ZAIQ

Haykush Hakobyan

Expertise:

- *AI-recht*
- *Privacyrecht*
- *Andere Law & Tech aspecten*
- *Bestuursrecht en gezondheidsrecht*
- *Privacy en AI Management*
- *Toezichthouder*

Het sterkst in sectoren overheid, zorg en onderwijs

2

Antwoord op...

- *Wat vraagt de AI Act van jou, jouw organisatie en van jouw medewerkers?*
- *Welke stappen te zetten om AI veilig en correct toe te passen?*

3

Stappen webinar

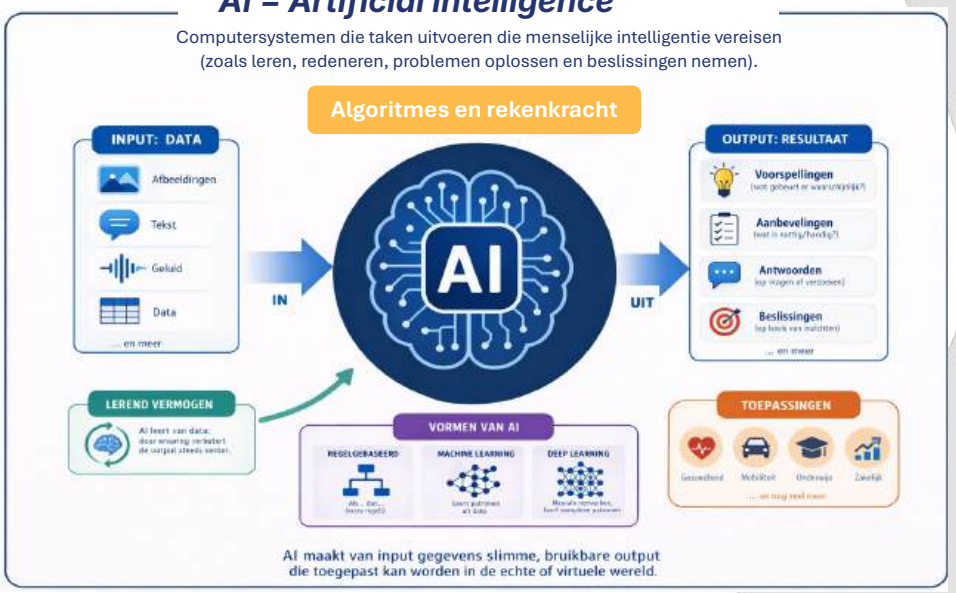
1. *Wat is AI en heeft mijn organisatie daarmee te maken?*
2. *Hoe categoriseer ik de AI-toepassing die mijn organisatie gebruikt?*
3. *Welke rol heeft mijn organisatie vanuit de AI Act?*
4. *Welke verplichtingen gelden er voor mijn organisatie en voor de toepassing?*
5. *Zijn deze verplichtingen al van kracht?*

5

Wat is AI?

AI = Artificial Intelligence

Computersystemen die taken uitvoeren die menselijke intelligentie vereisen (zoals leren, redeneren, problemen oplossen en beslissingen nemen).

6

De AIA en de hoofddoelen (art. 1 AIA)

- *Een Europese verordening die rechtstreeks van toepassing is in de EU-lidstaten.*
- *Doelen:*
  a. *Verbeteren van de **interne markt***
  b. *Bevorderen van de toepassing van **mensgerichte en betrouwbare AI***
  c. *Waarborgen van een hoog niveau van **bescherming van gezondheid, veiligheid en grondrechten** (tegen de schadelijke effecten van AI-systemen binnen de EU)*
  d. *Ondersteunen van **innovatie.***

**AVG vs AIA = Bescherming grondrechten en vrijheden vs grote risico's aankaarten en sturen*

7

Reikwijdte AI Act

- *Risicogebaseerde AIA, gericht op regulering van marktdeelnemers om gelijke spelregels te laten gelden*
- *Van toepassing op:*

  - *AI-modellen art. 3 AIA en artt. 51-56 AIA*
  - *AI-systemen voor algemene doeleinden (art. 3 sub 66 AIA)*
  - *AI-systemen (art. 3 AIA)*

  - *Op de EU-markt in handel worden gebracht*
  - *Of (de output ervan) in EU-markt in gebruik word(t)en gesteld*
  - *Getroffen personen bevinden zich in de EU*
  - *Operatoren gevestigd in EU*

∗Uitzonderingen: oa persoonlijke niet professionele activiteit, wetenschappelijk onderzoek, militaire, defensie- en nationale veiligheidsdoeleinden.

8

Enkele definities

Verschillende (technische) onderdelen van AI (art. 3 AIA):

AI-Model voor algemene doeleinden

AI-Systeem voor algemene doeleinden

AI-Systeem

**Bron: Grip op de AI Act Joris Hutter, Sander van der Smissen, ea.*

9

Definitie AI-systeem

Art 3 lid 1 AIA:

"AI-systeem": *een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen;"*

10

Verschillende rollen/marktdeelnemers (art. 3 AIA)

- ***Aanbieder***
- ***Gebruiksverantwoordelijke***
- *Ontwikkelaar*
- *Fabrikanten*
- *Gemachtigde*
- *Importeur*
- *Distributeur*
- *Operator (verzamelterm voor alle rollen)*
- *Getroffen personen*
  - *Proefpersonen (artt. 60 en 61 AIA)*

11

Rollen relevant voor overheid (art. 3 AIA)

- ***Gebruikersverantwoordelijke:***
  - *Een AI-systeem onder eigen verantwoordelijkheid gebruiken*
- ***Aanbieder:***
  - *Een AI-systeem of AI-model voor algemene doeleinden ontwikkelen of laten ontwikkelen en dat systeem of model in handel brengen of in gebruik stellen onder de eigen naam of merk al dan niet tegen betaling*
- ***Samenhang*** *rollen met activiteiten in het levenscyclus van het AI-systeem.*
- ***Substantiële aanpassing*** *aan een bestaand systeem? → Ook rol van aanbieder.*
- ***Meerdere rollen*** *tegelijk is mogelijk.*
- *De rol(len) die de organisatie heeft is/zijn* ***relevant voor compliance en zorgvuldige inzet AI****.*
- *Deze rollen zijn* ***anders dan de rollen vanuit de AVG****.*

12

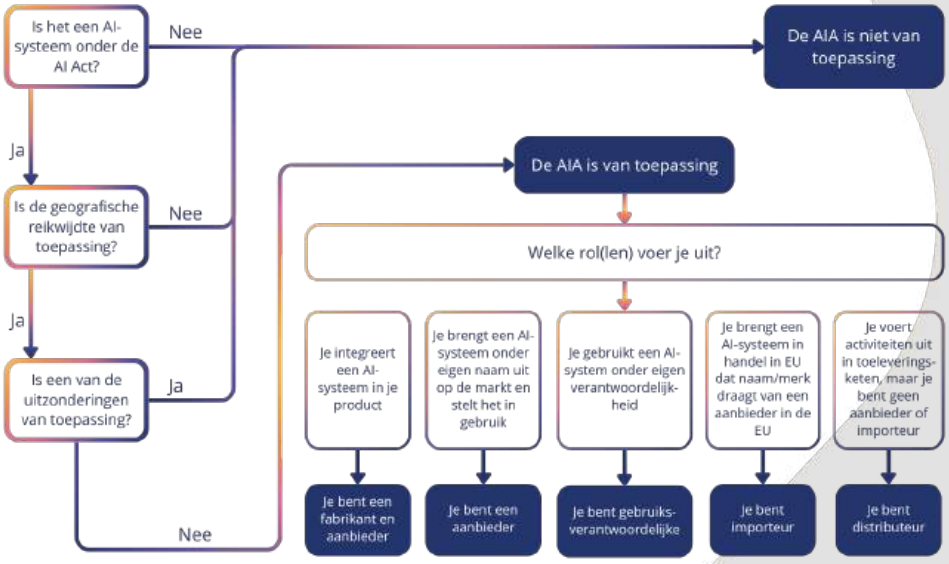
Tussenconclusie

Is de AI Act van toepassing?

En zo ja welke rol voer je uit?

13

Tussenconclusie …

14

… en dan?

1. *Is de AI Act van toepassing?*
2. *En zo ja welke rol voer je uit?*
3. *Onder welke risicocategorie valt je systeem?*

15

Risico's

- *De AIA = risicogebaseerde wetgeving = risico speelt centrale rol in de AIA*
- *Risicocategorieën van AI-toepassingen:*
  - *Toepassing **erg riskant**? → Verboden*
  - *Toepassing met **erg hoge risico**? → Compliance-eisen (risico's inschatten, beheersen, mitigeren, aanmelden bij instanties, testen, monitoren en registreren)*
  - *Toepassing met **beperkte risico's**? → Transparantievereisten (extra belangrijk bij systemen met directe interactie met natuurlijke personen) art. 50 AIA).*
  - *Toepassing met **minimale risico's**? → Geen complianceverplichtingen.*

- *Risico volgens AIA: risico= kans (op schade) x ernst (van schade)*
- *Dus negatieve impact.*

16

Verboden AI-praktijken: art. 5 AIA – nu al geldig

1. Het in handel brengen, (het voor dit specifiek doel) in gebruik stellen of het gebruiken van een AI-systeem dat:

- ***Sublieme technieken** of de kwetsbaarheden van mensen gebruikt om **gedrag van mensen wezenlijk te verstoren** (→ geen geïnformeerd besluit met aanzienlijke schade als gevolg)*
- ***Evaluatie of classificatie** van personen door **sociale scoring** uitvoert*
- ***Risicobeoordelingen of voorspellingen van strafbare feiten** doet obv profilering/ persoonlijkheidseigenschappen*
- ***Databanken voor gezichtsherkenning aanlegt** of aanvult door ongerichte scraping van internetafbeeldingen*
- ***Emoties afleidt van mensen op werkplek of onderwijs***
- ***Biometrische categorisering** toepast op individuen obv biometrische gegevens om oa ras, politieke opvattingen*

*2. Het gebruik van systemen voor **biometrische identificatie op afstand in real time in openbare ruimten met het doel op rechtshandhaving**.*

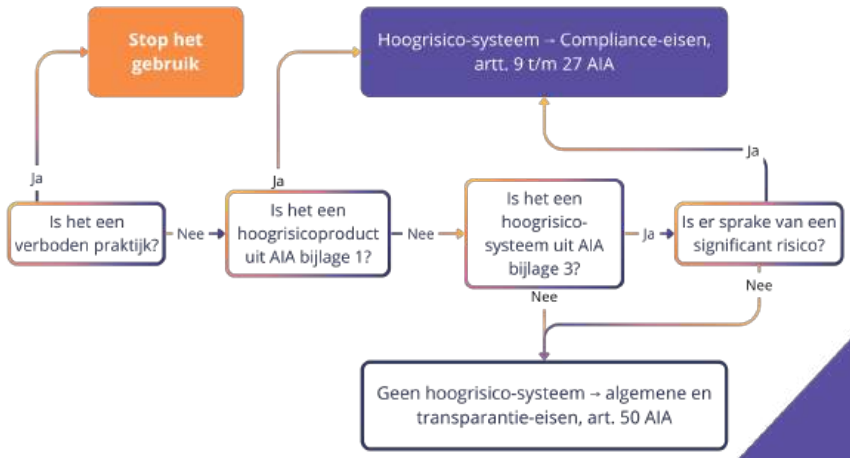
17

AI-systemen (hoog risico) – art. 6 AIA + bijlage 3

- *AI-systeem is een veiligheidscomponent van een product of is een product (aug. 2028)*
- *AI-systeem uit bijlage 3 AIA zoals (dec. 2027):*
  - ***Onderwijs of beroepsopleiding** (toegang tot onderwijs en beloop beroepsleven)*
  - ***Werkgelegenheid, personeelsbeheer en toegang** tot zelfstandige arbeid (bijv. werving en selectie)*
  - ***Essentiele particuliere of publieke diensten en uitkeringen** (bijv. uitkeringen, verzekeringen of gezondheidsdiensten, kredietwaardigheid)*
  - ***Rechtshandhaving** (betrouwbaarheid van bewijsmateriaal)*
  - ***Migratie, asiel en grenzen** (geautomatiseerde besluitvorming)*
  - ***Rechtsbeding en democratische processen** (gerechtelijke instantie, beïnvloeden van uitslag verkiezingen)*

18

Verboden en hoogrisico AI-praktijken

19

… en dan?

1. *Is de AI Act van toepassing?*
2. *En zo ja welke rol voer je uit?*
3. *Onder welke risicocategorie valt je systeem?*
4. *Welke algemene en specifieke verplichtinge gelden voor mijn organisatie en voor de AI-toepassing?*

20

Algemene eisen AI-systeem en hoog risico AI-systemen

Alg. eisen **alle AI** systemen voor **alle operatoren**

- ***AI-geletterdheid, art. 4 AIA***
- ***Transparantie en informatieverstrekking getroffen personen (interactie, labeling output, geautomatiseerde besluitvorming), art. 50 AIA***

Alg. eisen **hoog risicosystemen** voor **alle operatoren**

- *Aanleggen en toepassen van systeem voor risicobeheer (art. 9 AIA)*
- *Goed databeheer met kwaliteitscriteria (art. 10 AIA)*
- *Technische documentatie (art. 11 AIA + bijlage 4)*
- *Automatische logging (en monitoring) gebeurtenissen AI-systeem (art. 12 AIA)*
- *Transparantie en informatieverstrekking aan gebruikersverantwoordelijke = technisch inbouwen en gebruikersinstructie (art. 13 AIA)*
- *Ontwerp AI-systeem moet menselijk toezicht mogelijk maken (art. 14 AIA)*
- *Passend niveau van nauwkeurigheid, robuustheid en cyberbeveiliging (art. 15 AIA)*

21

Verplichtingen hoog risico AI-systemen

Aanbieder

- *Specifieke nadere eisen, art. 15-19 AIA*

Gebruikersverant-woordelijke

- *Passende TOM conform gebruikersinstructie aanbieder*
- ***Menselijk toezicht** door natuurlijke personen met nodige bekwaamheid, opleiding en autoriteit + ondersteuning*

Overheid

- *Vóór gebruik registratie van zichzelf, het systeem en het gebruik in **EU-databank** (art. 26 lid 8 AIA jo. 49 lid 3 AIA)*
- ***Specifieke verplichtingen ten aanzien van biometrische** identificatie op afstand, art. 26 lid 10 AIA)*
- ***FRIA**: beoordeling gevolgen voor grondrechten (art. 27 AIA)*
- ***Kennisgeving resultaten FRIA** aan markttoezichthouder (AP en/of sectortoezichthouder), art. 27 lid 3 AIA*

22

… en dan?

1. *Is de AI Act van toepassing?*
2. *En zo ja welke rol voer je uit?*
3. *Onder welke risicocategorie valt je systeem?*
4. *Welke algemene en specifieke verplichtingen gelden voor mijn organisatie en voor de toepassing?*
5. *Zijn de verplichtingen al van kracht?*

23

Tijdslijn AIA

2020	Totstandkoming eerste ideeen
2024	Goedkeuring EU Raad en EU Parlement
2025 (feb)	AI Act is in werking (geletterdheid, verboden toepassingen)
2025 (aug)	AI Act is voor een groot deel van kracht
2026 (aug)	Transparantieverplichtingen art. 50 van kracht
2027 (dec)	Bepalingen voor hoogrisicosystemen van kracht + FRIA
2030 (aug)	Verplichtingen voor bestaande hoogrisicotoepassingen binnen overheidsorganisaties van kracht

- *De tijdslijn is overeenkomstig de nieuwe termijnen van de Omnibus.*

24

27

Is de AIA van toepassing op mijn organisatie?

5 stappen

- ***Is de toepassing een AI onder de AIA?***
  - *Materiele reikwijdte*
  - *Territoriale reikwijdte*
- ***Welke rol heb ik als organisatie bij de toepassing?***
  - *Verschillende operatoren*
- ***Onder welke risicocategorie valt de toepassing?***
  - *Verboden, zeer hoog risico, beperkt risico, geen risico*
- ***Welke verplichtingen gelden voor mij als organisatie en voor het ingezette AI-systeem?***
  - *Algemene verplichtingen*
  - *Verplichtingen voor hoog risico-systemen*
  - *Verplichtingen per operator*
  - *Expliciete verplichtingen voor overheid*
- ***Zijn de verplichtingen al van kracht (tijdslijn AIA)?***

28

29

30

AI Governance

Bestuur/directie → portefeuillehouder

3de lijn — Onafhankelijke audit en/of (interne) toezichthouder

2de lijn — AI Officer (coördinator AI programma); AI expert (inhoudelijke kennis); Ethische commissie/adviseur; Privacy Officer; Security officer; IT Manager; Data Steward; Juridisch adviseur

1ste lijn — Management/business owner: Afd. 1; Afd. 2; Afd. 3; Afd. 4; Afd. 5

31

Verantwoord AI: Eerste stappen – AI Programma

32

Wat kan ZAIQ hierin voor je betekenen?

Workshops	Assessments	Advies en implementatie
Basiskennis AI*	Organisatiescan	Plan van aanpak
AI-geletterdheid*	Inventarisatie	Governance
AI-visie en AI-beleid	AI-assessment	Implementatie
Casuïstiek	FRIA	AI-expertise in huis
Ethiek en verantwoord gebruik	Menselijk Toezicht	

**Mogelijk icm e-learning*

33

Ik denk graag mee...

LinkedIn

06 19 92 51 38
hhakobyan@zaiq.nl

34

Vragen?

35